

Hämeenlinnan

Eläinsuojelusseura

1875—1900

Kertomus

25:ttä vuosikokousta varten 28 p. huhtikuuta 1900

laatinut

A. Th. Böök

Seuran sihteeri

HÄMEENLINNASSA,
OSAKEYHTIÖ HÄMÄLÄISEN KIRJAPAINOSSA,
1900.

Hämeenlinnan
Eläinsuojelusseura

1875—1900

Kertomus

25:tä vuosikokousta varten 28 p. huhtikuuta 1900

laatinut

A. Th. Böök

Seuran sihteeri

HÄMEENLINNA,
OSAKEYHTIÖ HÄMÄLÄISEN KIRJAPAINO
1900.

Handwritten text, possibly a name or title, appearing upside down.

Handwritten text, possibly a name or title, appearing upside down.

1875-1900

Handwritten text, possibly a name or title, appearing upside down.

Handwritten text, possibly a name or title, appearing upside down.

Hämeenlinnan Eläinsuojelusseuran toimi- kunta vuonna 1875.

Postiekspeditööri Carl Gustaf Alléen, puheenjohtaja.
Pastori Gustaf Robert Böök, varapuheenjohtaja.
Lääninkirjuri Anders Leonhard Peterson, rahastonhoitaja.
Kolleega Antti Wilhelm Lindgren, sihteeri.
Lehtori Magnus Gadd.
Kimnaasinapulainen Karl Gustaf Renvall.

Varajäseniä:

Rouva Emelie Alléen.
Kapteeni Oskar Segercrantz.

Vuonna 1900:

Postinhoitaja, sotakamreeri Carl Gustaf Alléen, puheenj.
Kolleega, maisteri Albert Theodor Böök, varapuhj. ja sihteeri.
Kauppias Carl Lindevall, rahastonhoitaja.
Kamreeri August Moberg.
Kauppias Vilhelm Constantin Wilhelmson.
Lääninregistraattori, v. tuom. Leonhard Idestam.

Varajäseniä:

Hovineuvos Adolf Ferdinand Spåre.
Tehtailia Adolf Kiuttu.
Läänintoimimies Hemming Stadius.

Tilintarkastajat vuonna 1875:

Yliopettaja Karl Ervast.

Kollegea, maisteri Anders Emil Favén.

Vuonna 1900:

Pankinjohtaja Alexander Bogdanoff.

Kauppias Knut Fredrik Björkbom.

Puheenjohtajia ja varapuheenjohtajia:

Seuran esimiehenä ja johtajana on melkein koko sen olemassa olon aikana ollut sen nykyinen puheenjohtaja sotakamreeri Carl Allén.

Varapuheenjohtajina mainitaan pastori G. R. Böök, tullinhoitaja A. Lemberg ja maisteri A. Th. Böök.

Sihteerejä:

Sihteerin virkaa ovat hoitaneet kollegea A. V. Lindgren, sotakamreeri C. Allén, faktori Hj. Öhrnberg, eläinlääkäri A. Stoor, konttoristi A. Rydman ja maisteri A. Th. Böök.

Rahastonhoitajina:

ovat olleet: lääninrahastonhoitaja L. Peterson, sotakamreeri C. Allén, kauppias C. Lindevall ja polttimomestari A. Tammeland.

Tilintarkastajina

mainitaan: yliopettaja Karl Ervast, kollegea A. E. Favén, kapteeni O. Segercrantz, lääninagronoomi M. N. Bremer,

maisteri A. V. Lindgren, pastori G. R. Böök, pastori A. Appelqvist, kauppias J. G. Grönfors, fiskaali K. Nyman, tehtailia C. O. Saxelin, tehtailia A. Kiuttu, tirehtööri A. Bogdanoff, rakennusmestari J. Laxén ja kauppias K. F. Björkbom.

Johtokunnassa ovat muiden muassa

jäseninä tahi varajäseninä olleet: sotakamreeri C. Alléen, pastori G. R. Böök, lääninrahastonhoitaja L. Peterson, kimnaasinapulainen K. Renvall, maisteri A. V. Lindgren, rouva E. Alléen, kapteeni O. Segercrantz, lehtori M. Gadd, polttimomestari A. Tammela, yliopettaja K. Ervast, pastori A. Appelqvist, lääninkamreeri G. W. Liukkonen, agronomi M. N. Bremer, kauppias V. Forsblom, faktori Hj. Öhrnberg, kirjanpitäjä A. Rydman, turkkuri S. Lindqvist, tirehtööri A. Lindholm, kauppias W. C. Wilhelmson, kauppias H. Heino, kauppias C. Lindevall, kamreeri A. J. Moberg, hovineuvos A. Späre, varatuomari L. Idestam, tehtailia A. Kiuttu, tullinhoitaja A. Lemberg, eläinlääkäri A. Stoor, läänintoimimies H. Stadius ja maisteri A. Th. Böök.

Kunniajäseniä.

Ensimmäiseksi kunniajäsenekseen kutsui seura 29 p. joulukuuta v. 1898 silloisen läänin maaherran, senaattori Edvard Boehm'in, joka lämpimästi harrastaen eläinten parasta, siten suosi seurankin toimintaa. Senaattori Boehm on muun muassa kuvernöörinä ollessaan seuran esityksestä, erityisessä kiertokirjeessä, kehoittanut läänin nimismiehiä mitä ankarimmin ajamaan eläinrääkkäys-asioita, kuin myös muissakin suhteissa edistämään eläinsuojelustyötä.

Vuosijäseniä v. 1875:

kaupunkilaisia 86, maalaisia 8, yhteensä 94.

Vuonna 1899

oli jäsenten luku 253, nimittäin 143 kaupunkilaista ja 110 maalaista.

Jäsenten luku yhdistyksen olemassa olon aikana on ollut 1,917, joista 1,464 miestä ja 453 naista.

Pysyväisiä jäseniä

ovat: Tuomari A. Jansson, Hauho.

Kirkkoherra G. Junnelius, Pälkäne.

Virkatalojen tarkastaja A. Lindebäck, Ellilä.

Rouva Elli Lindekäck, Ellilä.

Metsänhoitaja Thomas Cannelin, Jyväskylä.

Eläinlääkäri A. Höijer, Mustiala.

Asemapäällikkö A. G. Kniper, Urjala.

Agronomi D. V. af Grubbens, Mustiala.

Eläinlääkärejä:

Suuressa kiitollisuuden velassa on seura niille läänin eläinlääkäreille, jotka palkkiota vaatimatta, ovat seuraa avustaneet niissä monissa tilaisuuksissa, joissa heidän myötävaikutuksensa on ollut välttämätön.

Nämä ovat: M. Cumlander, Abraham Stoor ja ennen kaikkia, seuran nykyinen reipas ja uuttera eläinlääkäri Theodor Colerus.

Muita avustajia.

Henkilöiden joukossa, jotka eri tilaisuuksissa ovat olleet suureksi hyödyksi seuran toiminnalle, mainittakoon ensi sijassa Rouva Emelie Alléen. Hänen toimeliaisuu-

destaan seuran pyrinnoissä mainitaan jo 1877 vuoden kertomuksessa seuraavasti: »Lopuksi saa yhdistys täten ilmausua suuren kiitollisuutensa rouva E. Alléenille, joka niin sanoaksemme on ollut sydämmenä seuran toiminnassa, ei ainoastaan auttamalla sitä hyvillä neuvoilla, vaan myöskin käytännöllisesti ottamalla osaa sen pyrintöjen toteuttamisessa». Vielä mainittakoon rouva C. Ullner, maanviljeliä O. Lönnholtz, kauppias G. A. Lindgren, lehtori J. E. Sargren, virkatalojen tarkastaja A. Lindebäck, rouvat L. Sundel, S. Wigren, M. Gratschoff, M. Lemberg, A. Wilhelmson ja O. Palander, neidit H. Eklöf, H. Nyström, M. Fredriksson ja A. Löfgren y. m.

Sääntöjä.

Seuran säännöt vahvisti Keisarillinen Senaatti Huh-
tikuun 28 päiv. v. 1875.

Koska vuodesta 1885 vuoteen 1891 seuran toiminta oli seisahtunut, katsoi johtokunta, kun sen toiminta v. 1891 uudelleen alkoi, tarpeelliseksi asianomaisessa virastossa tiedustella, josko yhdistyksen ennen vahvistetut säännöt edelleen olivat voimassa. Tämän johdosta vahvistettiin vanhat säännöt uudelleen, 8 p. Syyskuuta samana vuonna.

Sittemmin on erityisiä muutoksia säännöissä tehty ja vahvistettiin ne nyt kolmannen kerran kuvernöörin päätöksellä 4 p. Toukok. v. 1894.

Tilit.

Tilien mukaan oli tuloja v. 1899 Smk. 2,137: 18 ja menoja 1,708 m. 52 p.; säästöä vuoteen 1900 oli siis 428 m. 66 p.

V. 1875 olivat tulot 202: 50 mk., menot 183: 58 mk.; säästöä v. 1876 Smk. 18: 92.

Seuran brutto tulot sen vaikutusajalla nousevat 9,045: 93 markkaan.

Kannatusapua kaupungilta.

Väkijuomain vähittäismyynti- ja anniskeluosakeyh-
tiön voittovaroista on seuralle myönnetty seuraavat raha-
määrät:

vuonna 1892 — 200 mkk.

„ 1894 — 200 „

„ 1896 — 200 „

„ 1898 — 300 „

„ 1899 — 300 „

Yhteensä 1,200 markkaa.

Kunnianosoitus.

Vuonna 1896 antoi Helsingin eläinsuojelusseura mi-
talinsa seuran puheenjohtajalle, sotakamreerille C. Alléenille.

Hevosmarkkinat.

Kaikista niistä tilaisuuksista jolloin seura on ollut
pakoitettu mieskohtaisesti ryhtymään toimiin eläinten suo-
jelemiseksi mainittakoon ensi sijassa markkinat.

Sellaisina kuin ne ovat nykyaikaan saakka meillä
säilyneet, ovat ne lain suojassa säännöllisesti uudistuvia
surkuteltavia eläinrääkkäyskohtauksia. Kiroileminen, si-
veettömyys, tupakka, väkijuomat ja eläinrääkkäys kuu-
luvat tavallaan vasituisesti oikeaan markkina elä-
mään. Ainoana valokohtana tässä surkeudessa mainitta-
koon kuitenkin se seikka, että sen aikaansaajat tavallisesti
eivät itse kykene käsittämään kuinka inhoittava heidän

käytöksensä on. Niin syvälle on kansaan juurtunut vakaumus että tällainen raaka markkina-elämä on täysin oikeutettua.

Epäilemättä ovat markkinapäivät olleet vuoden raskaimmat päivät niille eläinten ystäville, ja varsinkin johtokunnan jäsenille, jotka niin sanoaksemme virkansa puolesta ovat olleet pakoitettut puuttumaan kurjuuteen, jonka juoppous tavallisesti on aiheuttanut.

Kuinka suuresti hevosetkin kärsivät markkinapäivinä osoittavat niiden sydäntäsärkevää epätoivoa ilmaisevat katseensa. Ne rukoilevat pikaista apua, ja jokaisen velvollisuus onkin ryhtyä apuun kykynsä mukaan.

Niin on johtokunta käsittänyt asian ja sen mukaan toiminnut.

Paljon parannuksia on kuitenkin viimeinen vuosikymmen tuottanut tälläkin alalla. Eläinsuojelusseurain vaikutuksesta lakkautettanee markkinat toivottavasti tulevaisuudessa kaikkialla. Alku on jo tehty parissa kaupungissa.

Niin joutunevat markkinat Hämeenlinnassakin pian menneiden aikojen muistoihin. Kaupungin valtuusto on nimittäin, kauppias yhdistyksen esityksestä, päättänyt senaatilta anoa vuosimarkkinain lakkauttamista paikkakunnalla.

Suurin määrä hevosia, jonka seura yhden vuoden kuluessa on ottanut huostaansa ja eläinlääkäriin tutkittua antanut tappaa, ovat ne 81 kappaletta, jotka otettiin takavarikkoon v. 1899.

Tästä voisi saada sen käsityksen, että hevoset vuosi vuodelta ovat huonontuneet, mutta niin ei ole asian laita, vaan on syynä siihen se että eläinsuojelusseura on luullut voivansa menetellä ankarammin, samassa suhteessa kuin eläinsuojelusaate on valloittanut alaa yhä laajemmissa

piireissä maaseudulla, ja eläinten huono kohtelu siis ei enää yksinomaan riipu tietämättömyydestä.

Kaikkiaan on seura toiminta-ajallaan kärsimyksistään vapauttanut 474 hevosta. Näistä on 46 hevosta lunastettu 284 markalla. Että hevosluvuun nähden lunastussumma on siksi vähäpätöinen, selitetään siten, että markkinain jälkeen toimitettavaan hevosten tarkastukseen, tavallisesti ainoastaan pieni määrä hevosten omistajia, peläten sakkoa, ilmoittautuu. Ainoastaan niille omistajille jotka vapaaehtoisesti ovat hevosensa seuran huostaan jättäneet on pienempiä rahasummia lunastuksena maksettu.

Myymällä tapettujen hevosten haaskoja ja vuotia on seuralla ollut seuraavat tulot: haaskoista 968: 65 mk. ja vuodista 3,614 markkaa, joista tuloista melkoinen osa on käytetty hevosten ylläpitoon ja nylkemiseen sekä markkinapoliisin palkkaamiseen.

Koko olemassa olonsa aikana on seuran päätarkoituksena ollut mikäli mahdollista estää eläinrääkkäystä markkina aikoina.

Vuonna 1875 anoi seura kaupungin valtuustolta, kirjoituksessa 28 päivästä Jouluk., että 1) hevosten myyntipaikoille rakennettaisiin aitauksia tahi johteita joihin hevoset olisivat kytkettävät kaupittaessa, sekä 2) että kuvernööri ja maistraatti kuulutuksilla velvoittaisivat asianomaisia hevosmiehiä tekemään kauppojaan ainoastaan aitauksien ja johteitten luona.

Tähän seuran ensimmäiseen pyyntöön suostuivatkin asianomaiset, ja seuraavana vuonna rakennettiin valtuusmiesten avustuksella hevostorille siirrettäviä johteita, jota paitsi silloinen maaherra Edv. von Ammondt antoi kaikissa kunnissa kuuluttaa, että sakon uhalla ei saisi hevoskauppaa harjoittaa muualla kun sitä varten osotetuilla

paikoilla. Näitä johteita käytettiin aina v. 1886, jolloin seuran toiminta, kuolemantapauksen ja poismuuton takia, joksikin aikaa lakkasi.

Sen jälkeen on uusien johteiden hankkiminen, ja sen yhteydessä hevoiskaupan järjestäminen, tavan takaa pohdittu, mutta on asia, milloin mistäkin syystä rauvennut sikseen. Edelliseen tapaan tehdyt siirrettävät johteet eivät nimittäin epäkäytännöllisinä vastanneet tarkoitustansa.

Kaikkia markkinoita varten on seura hankkinut omat poliisinsa, joitten palkkaamiseksi on käytetty lähimmiten 1,000 markkaa. Nämät n. k. »asiamiehet» saivat ensi alussa, paitsi päiväpalkkaansa, yhden markan jokaisesta eläinrääkkäyksen ilmaisusta. Tämä määrä korotettiin sittemmin 10 markaksi, joka vieläkin maksetaan jokaisesta ilmiannosta joka saattaa syyllisen langettamiseen eläinrääkkäyksestä.

Seuran poliiseille on maksettu 3—4 mkk. päivältä. Tässä toimessa ovat pisimmän ajan olleet seuran palveluksessa työmiehet Johansson, Villenius ja Mattson.

Seura on ryhtynyt toimenpiteisiin väärinkäytösten poistamiseksi muillakin markkinapaikoilla kuin Hämeenlinnassa. Niin esim. eläinmarkkinoilla Längelmäen pitäjässä, josta seuralle oli ilmoitettu erityisistä siellä tapahtuneista eläinrääkkäyksistä, eläinten lastattaessa proomuihin y. m. tilaisuuksissa.

Markkina aikoina on myöskin jaeltu raamatunlauseita kansalle, ja niitä sopiviin paikkoihin ripustettu.

Edesvastauksia eläinrääkkäyksestä.

Ikävä kyllä ei yhdistyksen pöytäkirjoista käy täysin selville eläinrääkkäyksestä syytettyjen ja tuomittujen henkilöiden luku. Siten mainitaan esim. vuosina 1876 ja 1893

että useita henkilöitä tuomittiin eläinräökkäyksestä, niiden lukua eli nimeä ilmaisematta. Pöytäkirjoissa mainitaan kumminkin 40 henkilöä, jotka ovat syytetyt eläinräökkäyksestä. Jos kohta osa näistä on syyttömiksi julistettu, tahi syytös heitä vastaan on rauennut, ei langetettujen luku kuitenkaan voi olla 30 vähempi.

Näitä lukuunottamatta on seura eläinlääkärin tahi jäsentensä kautta antanut muistutuksia ja varoituksia monelle kovasydämmelliselle eläinten omistajalle.

Seuralla ei ole ollut vasituista syyttäjää, vaan ovat semmoisia toiminneet puheenjohtaja, joku muu johtokunnan jäsen tahi useimmin asianomainen nimismies.

200 markan sakko on suurin määrä johon syytetyt ovat langetetut.

Yhdistyksen palkkioita eläinräökkäyksen ilmaisemisesta ovat saaneet muutamat kaupungin poliiseista ynnä muita henkilöitä.

Eläinsuojelus kirjallisuutta.

Pitäen mahdottomana yksinomaan lain ja ulkonaisten määräysten avulla poistaa pahetta, jolla on niin syvät juuret, on seura pitänyt päätehtävänäään kansan siveellisen kannan kohottamisen eläinsuojelusasiassa.

Se on suunnannut toimintansa sisintä päämäärää — ihmissydäntä kohtaan.

Sen jalostuttamista on aina seurannut luonnollinen säälintunne turvattomia ja onnettomia kohtaan.

Tällä tavoin on seura varmimmin luullut voivansa poistaa ikivanhat tottumukset ja syvälle juurtuneet pahat tavat.

Tulevaisuus on osoittava, mitä seura 25-vuotisena toimintakautenaan on saanut aikaan.

Se on tehnyt parastaan ja toivoo parhaita tuloksia. Sellaisten miesten kuin Topeliuksen y. m. lausumat sanat ja ajatukset ovat kaikkina aikoina painavasti vaikuttaneet nousevan sukupolven luonteeseen.

Näin ollen on seura koettanut levittää paraita eläinsuojelusasia koskevia kirjoituksia, joita jommallakummalla kotimaisella kielellä on meillä tahi osaksi Ruotsissakin ilmestynyt.

Koska lapsen mieli on herkin niin hyvillä kuin pahoillekin vaikutuksille, on seura ensi sijassa jakanut kirjasia heille.

Tuhansia kappaleita »Sylvia» ja muita eläinystävällisessä tarkoituksessa kirjoitettuja kirjasia on siten lähetetty jaettaviksi kaupungin ja läänin kansakouluihin.

Monet, lasten opettajilta, seuralle saapuneet kiitoskirjeet todistavat, että lähetyksiä on mielihyvällä vastaanotettu.

Seura on siten kansakoulujen opettajissa saanut hyviä ystäviä maaseudulla.

Ylipäänsä on seura koettanut lähettää kirjoituksiaan sellaisiin paikkoihin, joissa niistä on voitu odottaa suurinta hyötyä, niinkuin luku- ja pitäjän tupiin, maaseudun poliisikonstaapeleille, maaviljelyskouluihin, teollisuuslaitoksiin, kievareihin, kasarmeihin y. m.

Läänin postitoimistojen tarkastajana tekemillä pitkillä matkoillaan, on seuran puheenjohtaja vuosien kuluessa ollut tilaisuudessa laajalti kylissä ja korvessa levittämään kirjasia ja tietoja eläinsuojelusasiassa.

Opettajana kaupungin kouluissa on minulla ollut hyvä tilaisuus oppilaitteni ja kanssaopettajieni kautta levittää eläinsuojeluskirjallisuutta koteihin.

Moni pieni muna- ja marjakauppias, tahi portinaukaisia on sitä paitse kesäiseen aikaan palannut yksinkertaiseen kotiinsa takamaille »Sylvia» tahi »Pieni eläinystävä» mukanaan ja ovat ne erämaahan jouduttuaan varmaan siellä puhuneet kaunista kieltään.

Esimerkkinä siitä kuinka paljon kirjasia yksin postin kautta on levitetty, mainittakoon, että seuran toiminta-aikana on postimaksuihin käytetty lähes 500 markkaa, etupäässä 5 ja 10 pennin merkkeihin.

Jo vuonna 1875 Syyskunun 20 päivänä pidetyssä kokouksessaan päätti johtokunta tilata englantilaisen aikakauskirjan »British Workman», joka siis on ensimmäinen seuran sittemmin levittämässä, pitkässä julkaisusarjassa.

Marraskuun 26 päivänä samana vuonna jätettiin seuran silloisen monivuotisen ja utteran sihteerin kollega A. V. Lindgrenin tehtäväksi valita mainitusta aikakauskirjasta kappaleita mukailua ja painatusta varten.

Samassa kokouksessa pyydettiin pastori G. R. Böökiä, joka oli seuran perustajia, valitsemaan sopivia raamatunlauseita, jotka sitten painatettaisiin. Nämä olivatkin seuran ensimmäinen painettu julkaisu, kun varat eivät sallineet julkaisuja British Workmannista.

Raamatun lauseet jaettiin kansakoululasten kautta markkinoilla, sekä kiinnitettiin sopiviin paikkoihin kaupungissa monena vuotena.

Vuonna 1877 sekä seuraavina vuosina levitettiin länissä seuran toinen julkaisu »Varoitus».

Samana vuonna oli Helsingin Eläinsuojelusseuralta saapunut kirjoitus, jossa tiedusteltiin sitoutuisiko seura puolestaan kannattamaan maamme kaikkia eläinsuojeluyhdistyksiä varten julkaistavaksi aiottua yhteistä aikakauskirjaa. Tähän kysymykseen päätti johtokunta vastata,

että, »vaikka aikakauskirjan suunnitelma olikin kaikin puolin hyvä ja kiitettävä», ei seura kuitenkaan varojen puutteessa voinut muulla tavalla avustaa sen julkaisemista kuin tilaamalla sitä jonkun määrän.

Yritys raukesi sittemmin kannatuksen puutteesta Helsingissäkin edellä mainitun seuran 25:n vuosikertomuksen mukaan.

Vuonna 1878 tilattiin 1 vuosik. »Djurvännen», joka ilmestyi Ruotsissa.

Vuonna 1880 suomennutti ja painatti seura omalla kustannuksellaan palkitsemansa kilpakirjoituksen: »Om umgänge med små fåglar» (seurustelu pikkulintujen kanssa), joka muun muassa lähetettiin läänin papeille lukukinkeillä ilmaiseksi jaettavaksi.

Vuonna 1891 tilattiin ruotsinkielinen aikakauskirja »Djurskyddet» (Eläinsuojelus). Vuonna 1892 tilattiin sama lehti ja »De värnlösas vän» (Turvattomien ystävä) sekä »Djurvännernas tidning» (Eläinystävien lehti) Tukholmasta kuin myöskin »Ord till de små» (Sananen pienokaisille) ja joku määrä »Rättvisa åt djuren» (Oikeutta eläimille), jotka kaikki jaettiin kouluihin.

Vuonna 1893 painettiin suomennettuna jaettavaksi »Kehoitus yleisölle» 2,500 kappaletta. Kehoitus sisälsi neuvoja a) eläinten kohtelemisesta b) eläinten kuljetuksesta, c) metsästyksestä, pyydystämisestä ja kalastamisesta, d) teurastuskysymyksestä ja e) navettarakennuksista.

Vuonna 1894 painettiin samaa »Kehoitusta» 1,000 kappaletta sekä jaettiin kaikkiin kuntiin 50 kappaletta julkaisua »Kotieläinten navettarakennuksista».

Kun samana vuonna Suomen ensimmäinen eläinsuojeluslehti »Oikeutta kaikille» ilmestyi C. Ullnerin ja U. Stadius'en toimittamana, tilasi seura 20 vuosikertaa sen suomen-

kielistä ja 1 vuosikerta sen ruotsinkielistä painosta. Siitä lähtien on seura vuosittain niitä tilannut ja kun ne lakkasivat ilmestymästä niiden seuraajia »Eva Ljungbergin ja C. Ullnerin toimittamia »Eläinsuojelus» ja »Finlands djurskydd» seuraavat määrät:

»Oikeutta kaikille»	80 vuosikertaa.
»Rättvisa mot alla»	25 „
»Finlands djurskydd»	80 „
»Eläinsuojelus»	260 „

Sitä paitsi on jaettu:

»Sylviaa» ja sen toukokuun numeroa	1,289 kapl.
»Pieni Eläinystävä»	2,000 „
»Skydd åt de värnlösa» V. Lindman'in toimitt.	21 „
»Uno Stadius'en julkaisema, Z. Topeliuksen »Mietelmiä eläinsuojeluksessa»	20 „
G. v. Schoultz'in, »Eläinsuojelus ja kansallisetalous»	300 „
Axel Blomqvistin »Neuvoja eläinsuojelusopissa», kotia ja kouluja varten (Helsingin eläinsuojelusseuran lahjoittama)	80 „
Josephine Vareniuksen »Piirteitä ja kertomuksia eläinten elämästä	100 „
sekä kaikkien lemmikki Missis Sewell'in etevä teos »Pulaska musta»	60 „

Pienemmistä julkaisuista ja kirjasista, jotka osaksi ovat seuran kustannuksella painetut ja jaetut mainittakoon:

Linköpingin eläinyhdistyksen kiertokirje ilmeisestä ja siis lain mukaan rangaistavasta eläinrääkkäyksestä, suomenmennettuna.

C. Ullnerin esitelmä »Säälikää eläimiä» Neiti A. Sjöblom'in »Ystävällisiä neuvoja hevosmiehille» ja »Oikeutta ja armeliaisuutta eläimille».

»Förlagsaktiebolaget Finlands djurskydd och djurvård» yhtiön »Järjestyssäännöt tallia ja navettaa varten».

Kapteeni T. Forsténin kirjaset »Lyhykäisiä neuvoja hevosen hoidossa», »Poistettava epäkohta», »Kotieläimemme», »Miten eläinten kurkkuun tarttuneet esineet poistetaan», »Laidunmaat», »Liotettu vai kuiva väkirehu», »Lehmän iästä ja hampaista» ja »Markkina muistelmia».

Tuhansia kappaleita »Huomatkaa hevosmiehet» rouva Thyra Jurveliuksen lahjoittamat.

»Oikeutta kaikille», »Hyviä neuvoja ja sääntöjä seinälle ripustettavaksi» sekä »Sä lapsonen muista lintuja meitä».

Ruotsin yleisen naisyhdistyksen »Lyhykäisiä neuvoja eläinten kohtelussa».

Kehoituksia yleisölle ilmiantamaan eläinrääkkääjiä, ettei markkinoille tuotaisi ikäkuluja, heikkoja tahi viallisia hevosia, vaan että ne tapettaisiin, ettei eläviä kaloja punnittaisi muulla kuin kassilla y. m.

Lopuksi ovat seuraavat teokset joko ostetut tahi lahjoitetut seuralle:

Juhani Aho: »Kolme lastua lapsille».

Z. Topelius ja C. Ullner: »Kaksi esitelmää».

Sachris Schalin: »Huojentakaa luomakunnan kärsimyksiä» ja »Luomakunnan huokaus».

Z. Topelius: »Jaloea kylvöä» ja »Vi och de värnlösä».

H. Vendell: »Pulska Musta».

L. Hökerberg: »Något om djurskyddsföreningarnes verksamhet».

J. Vennerholm: »Hästens vård och behandling».

Ruotsin yleisen eläinsuojelusyhdistyksen palkinnon saaneihin teoksiin kuuluva: »Hvad vi böra tänka om djuren och huru böra vi förhålla oss mot dem».

Axel Blomqvist: »Några orsaker manande till fortsatt kamp för djurens skydd».

Göteborgin eläinsuojelusyhdistyksen: »Om nötkreaturens skötsel och vård».

Axel Ramm: »En saga».

F. A. Vingborg: »Småskrifter för djuregare (Lyhyt opas kotieläimemme ruokkimisessa ja hoidossa, teurastus y. m).

Ruotsin yleisen Naisyhdistyksen julkaisema: »Menniskans öfvergrepp inom småfågelvärlden».

J. Varenius: »Inledningsord» (avauspuhe Mörsilin el. s. yhdistystä perustettaessa),

A. Boyesen (Tukholma): »Hvarföre är det vår pligt att behandla djuren med godhet».

V. Lindman och C. Ullner: »Rättvisa mot djuren».

John Vennerholm: »Råd och anvisning angående hästens ändamålsenliga vård».

L. Fabritius: »Eläinsuojeluksesta».

Keis. Suomen Talousseuran palkitsema kilpikirjoitus kotieläinten navettarakennuksista.

Elna Tenow: »Vetenskapliga experiment på menniskor».

V. Wiedmann: »Der Thierschutz».

Emmy Ljungberg: Antti-ukon neuvoja ja »Oikeutta kaikille».

H. K. K. Ruhtinatar Eugenie'n luona eläinsuojelusiassa pidettyjen kokousten »Avauspuhe ja Keskustelut».

»Det vetenskapliga djurplågeriet y. m.

Seuraavien yhdistysten vuosikertomukset:

Ruotsin yleisen Eläinsuojelusyhdistyksen, Pohjoismaiden eläinsuojelusyhdistyksen, Gottlannin eläinsuojeluseuran, Ruotsin yleisen Naisyhdistyksen eläinten suojelusta

varten sekä Kölnin Eläinsuojelusyhdistyksen (Kölner Thier-schutz-Verein).

Seuran tilaamien aikakauskirjojen y. m. tilaushinta nousee 1,876: 11 markkaan.

Kilpakisjoituksia.

Vuonna 1878, Maaliskuun 21 päivänä, päätti seura julistaa kilpailun lyhyestä eläinsuojeluasiasiaa koskevasta esityksestä.

Palkinnoksi määrättiin 100 markkaa.

Tähän kilpailuun jätetyistä kirjoituksista: »Umgänge med småfåglarne» (Seurustelu pikkulintujen kanssa), »Eläinjuttuja», »Jakobs äfventyr» ja »Kreaturens suckan» (Eläinten huokaus), antoi seuran sitä varten asettama palkintolautakunta, johon kuuluivat tohtorit Joh. Gabr. Geitlin ja E. Bonsdorff sekä yliopettaja Karl Ervast seuraavan lausunnon: »sisäänjätetyistä kilpakisjoituksista ansaitsee huomiota ainoastaan »Umgänge med småfåglarne», joka sekä hyvän kielensä että asiaa koskevan sisältönsä vuoksi täysin ansaitsee Eläinsuojelusyhdistyksen palkinnon — muut eivät voi tulla kysymykseenkään».

Palkinnon sai kansakoulunopettaja A. Veman Kemiöstä kirjoituksestaan: »Umgänge med småfåglarne», joka sittemmin suomennettiin ja painatettiin.

Esitelmiä.

Seuraavat henkilöt ovat seuran toimesta pitäneet esitelmiä niin hyvin kaupungissa kuin maaseudulla: rouva C. Ullner, yliopettaja Karl Ervast, neiti A. Sjöblom ja kapteeni T. Forstén.

Esitelmien ohessa on pidetty seurustelukokouksia ja iltamia kaupungin yleisölle ja ajureille, lasten juhlia puistossa y. m.

Lahjoituksia.

Seura on saanut lahjana vastaanottaa pääasiallisesti eläinsuojelusta koskevaa kirjallisuutta.

Lahjoittajina mainittakoon: rouva C. Ullner, läänin-kamreeri F. W. Schrey, rouva Thyra Jurvelius, Helsingin eläinsuojelusseura, valtioneuvoksetar J. Stadius, läänin-toimimies H. Stadius, rouva G. Hamfeldt, Vaasan eläinsuojelusseura, hovineuvos A. Spåre sekä vapaaherra Ludv. von Platen, tohtori F. A. Vingborg, toimittaja Lars Hökerberg ja Yleinen eläinsuojelusseura Ruotsissa.

Yleinen eläinsuojeluskokous Helsingissä vuonna 1899.

Keskusteluaineiksi kokoukseen ehdoitti seura seuraavat kysymykset ja niiden pohjustajat:

1. Metsästysurheilu ja eläinsuojelus (ehdoitettu pohjustaja maist. A. Th. Böök).

2. Mitä olisi tehtävä, jotta uuden metsästyslain 23 §:stä saataisi poistetuksi lupa pyytää jänistä langalla? (ehd. pohj. maist. A. Th. Böök).

3. Onko pyydystäminen elävällä syötillä pidettävä eläinrääkkäyksenä?

4. Onko hevoskierto käytettynä voimana tukkilau-toilla ja muissa senkaltaisissa laitoksissa pidettävä eläinrääkkäyksenä?

5. Pesimispuistojen perustamisesta hyödyllisille lin-nuille (ehd. pohj. maist. A. Th. Böök).

6. Miten voitaisi parantaa kotieläinten navettaraken-nuksia maaseudulla? (ehd. pohj. sotakamreeri C. Alléen).

7. Valtion kilpa-ajot ja eläinsuojelus.

8. Mitenkä olisi eläinsuojelusoppia parhaiten kan-salle opetettava?

9. Eikö eläinsuojelusaatetta olisi otettava maanmies ja hevosystävään seurain ohjelmaan? (ehd. pohj. maist. T. Hagman).

Näistä hyväksyi kokouksen komitea keskustelukysymyksiksi 1, 6 ja 9 sekä niiden seuran ehdoittamat pohjustajat.

Seuraa edustivat kokouksessa sotakamreeri C. Alléen sekä maisterit T. Hagman ja A. Th. Bөөk.

Pikkulintujen suojeleminen.

Lukuun ottamatta että seuran toimesta tuhansia pikkulintujen suojelusta koskevia kirjoituksia on laajalti levitetty, on seura toisillakin tavoin koettanut edistää tätä tärkeätä osaa sen toiminnassa, niinkuin kehottamalla yleisöä ripustamaan pesimispönttöjä puihin, asettamaan niille erittäinkin talviseen aikaan ravintoa sopiviin paikkoihin, lastenjuhlien toimeenpanemalla esitelmineen j. n. e.

Seuran toimesta on suuri joukko pesimispönttöjä ripustettu kaupungin puistoihin.

Erityisiä toimenpiteitä Hämeenlinnan kaupungissa.

Jo vuonna 1892 teki seura vankilain johtajille huomautuksen siitä että vankia kuljetettaessa asemalta linnaan, liian monta henkilöä sallittiin ajaa yksissä ajoneuvoissa. Silloinen läänin vankilan tirehtööri K. F. Demander lupasikin poistaa epäkohdan.

Viime vuonna tehtiin huomautus samasta asiasta vankilanjohtaja K. U. Chydenius'elle, jonka toimenpiteistä nyttemmin vankien kuljetukseen käytettyjä ajoneuvoja vetää parihevosek.

Vuonna 1893 saatiin seuran toimesta pika-ajurit luopumaan vanhasta pahasta tavastaan kutsuttaessa »kilpa-ajoa» harjoittamasta ja ovat nyt velvoitetut järjestyksessä lähtemään seisomapaikoiltaan.

Samana vuonna sai seura maistraatin avulla kaupungin »sopimaton ja julmaksi tunnettu» rankkuri eroitetuksi virastaan.

Muista toimenpiteistä samana vuonna mainittakoon kielto sikojen pitämisestä hyyskissä ja ison sillan sannaaminen iljanteen aikana.

Vuodesta 1894 on seuran toimesta maksuttomasti uimalaituri ollut käytettävänä pika- ja kuorma-ajurien sekä maalaisten hevosille.

Vuodesta 1896 on seuran toimesta eläinlääkäri ollut läsnä maistraatin toimeenpanemissa pika-ajurien tarkastuksissa.

Vuodesta 1897 alkaen on seura ottanut osaa kaupungin santakuoppiin ja kivilouhoksiin vievään teitten kunnossa pitoon.

Viime vuonna huhtikuussa pyysi johtokunta Hämeenlinnan ajuri-yhdistyksen pyynnöstä, että pika-ajurien odotuspaikat laskettaisi sileäksi hakatuilla kivillä.

Keväisin, kelirikon aikana on hevonen ja mies seuran huolesta ja kustannuksella autellut raskaimpien kuormien kuljetusta sillan yli.

Eläinsuojelus ja kansallistalous.

Vuonna 1894 mainitaan pöytäkirjoissa ensikerran keskusteltavan hevosen lihan käyttämisestä ravintoaineena.

Vuosikokouksessa 31 p. maaliskuuta 1894 esitti nimitäin tehtailia C. O. Saxelin kokouksen pohdittavaksi, eikö eläinsuojeluasiasiaa edistäisi, että hevosenlihaa yleisesti ruvettaisi käyttämään ravintoaineena.

Esittäjä katsoi tarpeen vaatimaksi, että seura työskentelisi siihen suuntaan, että meikäläisten turha inho hevosen lihaan nähden poistettaisi.

Luuli hevosen hoidon varmaan edistyvän, jos kerran hevosen lihan suuri merkitys ravintoaineena olisi tunnustettu.

1893 vuoden vuosikertomuksessa mainitaankin että kokeita siihen suuntaan oli tehty. Kiertokirjeitä kehoituksella yleisölle käyttämään hevosen lihaa ravintoaineena lähetettiin maakuntaan. Koetettiin selvittää yleisölle, että hevonen voi olla köyhälle perheelle suureksi hyödyksi lihanakin kautta.

Nyt kuluvana vuonna on seura koetteeksi »palvanut» ja savustanut hevosen lihaa, joka tulee halullisille maksutta jaettavaksi.

Teurastuskysymys.

Tässä eläinsuojeluasian tärkeimmässä kysymyksessä ei seura pienien varojensa takia ole saanut paljon aikaan.

Esitelmiä on pidetty, kirjallisuutta on levitetty ja kaupungin teurastuslaitosta on silmällä pidetty, mutta ennen kaikkia on seura käytännöllisesti neuvoilla ja hyvällä esimerkillään koettanut vaikuttaa yleisön katsantokantaan.

Tämän yhdeydessä mainittakoon, että seuran puolesta on siellä käyty teurastusta juutalaiseenkin tapaan katsomassa ja on sen inhoittava julmuus ja sopimattomuus sellaisissa tilaisuuksissa tullut toteen näytetyksi.

Pöytäkirjassa 15 p. Helmikuuta 1876 sanotaan, että seura katsoen siihen että teurastuslaitoksessa »tietämättömyydestä eläinräökkäystä harjoitetaan», on päättänyt

»hankkia koneen», joka oli ollut selitetty »Illustrerad landtbrukstidskrift» nimisessä aikakauskirjassa ja joka ilmoituksen mukaan tuskattomasti lopettaisi eläimet.

Samassa kokouksessa päätettiin, että kone »halvasta maksusta» lainattaisi halullisille ja että koetettaisi poliisin avulla pakoittaa kaupungin teurastajia käyttämään tätä uutta teurastustapaa.

Syyskuun 6 p. 1892 päätettiin ostaa ensimmäinen ampumanaamari.

V. 1896 hankittiin 2 »tapponaamaria» Ruotsista.

Vuodesta 1892 alkaen on ampumanaamaria yksinomaan käytetty seuran huostaan otettujen hevosten tappamiseksi.

Lähes 400 hevosta on täten nähtävästi ilman tuskitta saatettu hengiltä tällä koneella, jonka etevyys siten loistavalla tavalla on toteen näytetty.

Koneella on sekin etu, että tappaminen sillä aina onnistuu, jota vastoin lyömänaamarin käyttämiseen vaaditaan johonkin määrin tottumusta.

Pyydettyessä tilaa ja lainaa seura tapponaamareita, joista seuran kustannuksella on painatettu ja levitetty kuvallisia selityksiä.

Lopuksi mainittakoon että Kuvernööri T. Costiander seuran pyynnöstä erityisessä kiertokirjeessä kehoitti asianomaisia nimismiehiä valvomaan, ettei maaseudulla teurastuksessa eläinrääkkäystä harjoitettaisi.

Yhteistyö maaseudulla.

Kysymys läheisemmästä yhteistyöstä kaupungin ja maaseudun kesken on usein ollut keskusteluaineena.

6 p. lokakuuta 1892 esitti musiikintirehtööri Albin Lindholm haaraosastojen perustamisen tarpeellisuutta. — Kysymys jäi sillä kertaa ratkaisematta.

V. 1896 maaliskuun 28 päivänä pidetyssä kokouksessa otettiin kysymys uudelleen saman henkilön esityksestä keskusteltavaksi ja päätti seura pitemmän keskustelun jälkeen, jättää johtokunnan toimeksi ryhtyä tarpeellisiin toimiin asian toteuttamiseksi.

Johtokunnan esityksestä päätti seura sittemmin samana vuonna huhtikuussa, että vastaiseksi ainoastaan esitelmiä painettaisiin ja lähetettäisiin kaikille kansakoulujen opettajille ja opettajattarille maaseudulla niiden tahi muiden sopivissa tilaisuuksissa julkiluettaviksi.

Esitelmät laati rouva C. Ullner, joista sekä hänen monasti muutenkin osoittamastaan avuliaisuudesta seura on hänelle suuressa kiitollisuuden velassa.

Viimeisen kerran oli asia keskustelun alaisena vuonna 1897, jolloin Hauholla ja Tammelassa muodostuneet uudet eläinsuojelusyhdistykset pyysivät päästä seuran haaraosastoiksi.

Tähän ei kuitenkaan tällä kertaa voitu suostua, koska seuran säännöissä ei ole mitään haaraosastoista mainittu ja koska tilienkin pidossa hankaluuksia olisi syntynyt.

Päätettiin kuitenkin kaikin tavoin edistää ja hyvillä neuvoilla y. m. avustaa uusia liittolaisia. Johtokunnan toimesta lähetettiin niiden johtaville henkilöille seuran sääntöjä j. n. e.

Molemmat toimivat nyt itsenäisinä seuroina ja on ainakin Tammelan eläinsuojelusyhdistys innokkaan esmiehen, asioitsia Alex. Lindqvistin, johdon alaisena näyttänyt virkeäksi.

Kotkan eläinsuojelusseuralle on lähetetty seuran kirjaisia y. m.

Merkkejä.

Ne henkilöt (johtokunnan jäsenet, eläinlääkärit ja poliisit) jotka markkina-aikoina ovat oikeutetut toimimaan seuran nimessä kantavat näkyvissä erityisiä merkkejä. Merkki kuvaa hopeaisen hevoscengän ympäröimää kullattua hevosen päätä ja siihen on kaiverrettu H. E. (Hämeenlinnan Eläinsuojelusseura) ja T. D. (Tavastehus Djurskyddsförening).

Tauluja.

Osaksi seuran, osaksi rouva Thyra Jurveliuksen kustannuksella on kautta läänin yleisiin rakennuksiin, majataloihin, koteihin y. m. ripustettu tuhansia tauluja seuraavalla seuran sihteerin sepittämällä kirjoituksella:

Säälikää eläimiä.

Suojelkaa turvattomia.

Muistakaa

Että ne ovat Jumalan luomia.

Tuntevat tuskaa.

Ymmärtävät hyvää kohtelua.

Eläinten räökkäys

on suurimman raakuuden merkki.

Yleinen yhteenveto Hämeenlinnan Eläin- suojelusseuran tuloista ja menoista v. 1875—1900.

Tuloja:

Jäsenmaksuja	3,015: 50
Vapaa-ehtoisia lahjoja	120: 09
Viinarahoja	1,200. —
Hevosen nahkoja	3,614: —
Hevosen haaskoja	968: 65
Satunnaisia tuloja	127: 69
Summa	9,045: 93

Menoja:

Sanomalehtiä, aikakauskirjoja ja kirjallisuutta	1,876: 11
Esitelmia	360: 90
Eläinrääkkäysten ilmiannosta	200: —
Hevosten lunastus-hintoja	284: —
Anastettujen hevosten ylläpidosta	426: 40
Anastettujen hevosten talli-vuokraa	275: 85
Anastettujen hevosten tappamisesta	990: 10
Yhdistyksen poliiseille markkina aikoina	936: 20
Paikkakunnan hevosten uimalaiturin vuokraa	90: —
Teitten korjauksesta hiekka-kuopille ja kivimäkiin	69: 50
Raskaitten kuormain kuljetuksesta kaupungin sillan yli	38: —
Pikkulintujen pesimis-pönttöjä puistoihin ja parkkiin	20: —
Matkakustannuksia eläinsuojelusasiassa	294: 65
Posti, sähkö- ja telefooni maksuja	537: 01
Sääntöjen vahvistuksia ja muutoksia	85: 58
Kirjoja, listoja kirjanpitoa varten	187: 65
Vahtimestareille jäsenmaksujen ylöskannosta	172: 50
Puhtaaksi kirjoituksia, käännöksiä y. m.	34: 35
Yhdistyksen johtokunnan merkkejä	18: —
Sanomalehti ilmoituksia	272: 48
Painokustannuksia	351: 02
Aitoja y. m.	461: 50
Tapponaamareita, ruutia, lyijyä y. m.	280: 30
Sikojen säilytys paikkojen tarkastus	11: 50
Satunnaisia menoja	233: 88
Yhdistykselle vahinkoa rahastonhoitajan kuoleman takia	109: 79
Säästöä v. 1900	428: 66
Summa	9,045: 93

Hämeenlinnan Eläinsuojelusseuran jäsenet v. 1899.

**Förteckning öfver medlemmar i Tavastehus djurskydds-
förening år 1899.**

Ahlgren, J. F., nahkuri, Hämeenlinna.
 Alléen, C., fältkamrer, Tavastehus.
 Alléen, E., fru, „
 Alopæus, A., kirjakauppias, H:linna.
 Alopæus, E., rouva, „
 Andersson, L., possessionat, Hauho.
 Andersson, A., „ littäla.
 Anomaa, K., tilanomistaja, Tyrvääntö.
 Andström, C. E., kauppias H:linna.
 Anthoni, K., landssekreterare, T:hus.
 Aspegren, E., fröken, „
 Bartram, C., kollegiråd, T:hus.
 Bascharoff, J., kauppias, Hattula.
 Bastman, H., fabrikör, T:hus.
 Bergh, J., pastori, Wanaja.
 Boehm, E., senaattori, Helsinki. Kunniajäsen.
 Boehm, Alli, neiti, „
 Boehm, Eero, lyseolainen, Helsinki.
 Björkbom, K. F., handlande, T:hus.
 Björkman, Th., tullförvaltare, „
 Blomqvist, Aug., doktor, T:hus.
 Bogdanoff, A., pankinjohtaja, H:linna.
 Brummer, K. E., maisteri, „
 Bremer, M., agronom, T:hus.
 Brander, G., pastori, Lammi.
 Brander, E., rouva, „
 Brander, H:jl., tilanomistaja, Loppi.
 Brander, rouva, „
 Bööck, A. Th., kollega, H:linna.
 Bööck, A., rouva, „

- Chydenius, K. U., vankilanjohtaja, H:linna.
 Chydenius, A., rouva, „
 Colerus, Th., veterinär, T:hus.
 Colerus, F., rovasti, Asikkala,
 Collén, A., neiti, H:linna.
 Carlstedt, L., tilanomistaja, Sääksmäki.
 Carlander, rouva, Hattula.
 Cannelin, T., metsänhoitaja, Jyväskylä.
 Cleve, O., nimismies, Leppäkoski.
 Cleve, A., rouva, „
 Dunckers, F., fröcken, T:hus.
 Ehrnrooth, N., godsegare, Lammi.
 Ehrnrooth, A. K., „ „
 Eklund, O., neiti, H:linna.
 Eklöf, H., opettajatar, H:linna.
 af Enehjelm, E., possessionat, Turengi.
 Eriksson, J., källarmästare, T:hus.
 Eriksson, V., fru, „
 Eskilsson, N., disponent, Leppäkoski.
 v. Fieandt, K., tohtori, H:linna.
 v. Fieandt, E., rouva, „
 Finnäs, A., puustellinhoitaja, H:linna.
 Forssell, J., fröcken, Hattula.
 Forstén, T., kapteeni, H:linna.
 Forstén, J., rouva, „
 Fredriksson, V. J., kauppias, H:linna.
 Freymann, W., perukmakare, T:hus.
 Foudila, J. H., kirkkoherra, Loppi.
 Gadding, K. T., öfverste, T:hus.
 Gadding, fru, „
 Gadd, I., bankdirektör, „
 Gadd, Irene, fru, „
 Gottlund, A. W., öfverstelöjtnant, T:hus.
 Granström, A., fröcken, „
 Groundstroem, H., opettajatar, H:linna.
 Grönfors, I., neiti, Liperi.

Grönlund, J. F., kauppias, Hattula.
 Grönlund, rouva, „
 af Grubbens, D. V., agronom, Mustiala.
 Gulin, H. J., possessionat, Hattula.

Haapanen, E., opettajatar, Eräjärvi.
Hagelberg, M. K., värjäri, H:linna.
Haggren, Somero.

Hakola, K., tilanomistaja, Hattula.
Hannén, F., magister, Kurkijoki.
Hedman, E., magister, Perttula.

Heikkilä, T., tilanomistaja, Idänpää.
Helin, H. R., arkkitehti, H:linna.
Hedberg, V., fröken, postexpeditör, Thus.

Hellsten, A., kirkkoherra, Kuorehvesi.
Herlin, A., insinööri, H:linna.
Heino, H., kauppias, „

Hellenius, A., fröken, Thus.
Hilden, Hj., pastori, Vesilahti.
Holmström, G., konttorist, Thus.

Hollmén, H., ingeniör, „
Hollmén, E., fru, „
Hollming, A. J., kultaseppä, H:linna.

Hultman, G., general, Thus.
Hultman, fru, „
Hypén, H., opettajatar, H:linna.

Hägg, S., maalari, „
Hämäläinen, K., kansakoulunopettaja, H:linna.
Hällfors, Hj., apotekare, Valkiakoski.

Höijer, A., veterinär, Mustiala.
Hårdh, H., kollega, H:linna.
Idestam, L., v. häradshöfding, Thus.

Idestam, N., fru, „
Itkonen, A. H., faktori, H:linna.

Jansson, A., häradshöfding, Hauho.
Jernström, I., neiti, Vesilahti.
Johansson, J., assessor, H:linna.
Jokinen, O., toimitusjohtaja, „

- Jokinen, A., rouva, H:linna.
 Jukarainen, Janakkala.
 Junnelius, G., rovasti, Pälkäne.
 Juvelius, J. H., insinööri, H:linna.
 Jägerroos, J. J., kyrkovärd, Thus.
 Jägerroos, H., opettajat, Padasjoki.
 Karlstedt, K. A., possessionat, Toijala.
 Kerkkonen, H., tilanomistaja, Janakkala.
 Kenni, W., rouva, Humppila.
 Kiipula, K., tilanomistaja, Janakkala.
 Kilpi, K., Hattula.
 Kiuttu, A., tehtailija, H:linna.
 Kivekäs, E., Sääksmäki.
 Kivekäs, rouva, „
 v. Kothén, E., baron, Ingala.
 v. Konow, godsegare, Lahis.
 Klemola, A., Sääksmäki.
 Kniper, A. G., stationsinspektör, Urjala.
 Krank, A., rovasti, Janakkala.
 Krogerus, V. A., överstelöjtnant, Thus.
 Krogerus, fru, „
 Kullberg, A., förvaltare, Karlberg.
 Kullberg, fru, „
 Kämäri, K., kauppias, H:linna.
 Krusberg, E., possessionat, Wiiala.
 Lampén, M., rouva, H:linna.
 Lampén, A., opettajat, „
 Lange, S., rouva, Hattula.
 Lappalainen, M., Jämsä.
 Laxén, J., rakennusmestari, H:linna.
 Leinonen, A. V., toimitusjohtaja, „
 Leistén, O., vankilantirehtööri, „
 Leisten, rouva, „
 Leivo, P., kirkkoherra, Sääksmäki,
 Laukkanen, K. G., maisteri, H:linna.
 Lindén, K., Hattula.
 Lindfors, A., musikkdirektör, Thus.

- Lindeqvist, K. O., rehtori, H:linna.
 Lindegrén, E., kirkkoherra, Kärkölä.
 Lindebäck, A., boställsinspektör, Hattula.
 Lindebäck, E., fru, "
 Lindell, J., Tyrvääntö.
 Lindberg, K., kauppias, H:linna.
 Lindberg, V. A., rådmän, T:hus.
 Lindevall, C., handlande, "
 Lindevall, H., fru, "
 Liukkonen, G. V., kamarineuvos, H:linna.
 Liukkonen, G., rouva, "
 Lagerström, A., poliisikonstaapeli, Vesilahti.
 Lodman, L., neiti, Hollola.
 Lund, F., kelloseppä, H:linna.
 Löfgren, A., opettajatar, "
 Lönnroth, L. A., kelloseppä, H:linna.
 Lönnholtz, O., godsegare, Kattis.
 Lönnholtz, V., " Kalvola.
 Lönnholtz, N., fru, "
 Mattsson, kirjanpitäjä, H:linna.
 Mattila, K., Parola.
 Mether-Borgström, E. tilanomistaja, Padasjoki.
 Mether-Borgström, B., rouva, "
 Moberg, K., metsänhoitaja, H:linna.
 Moberg, J. A., kamrer, T:hus.
 Molin, H., pastori, Hattula.
 Mustola, Sääksmäki.
 Nordensvan, F., magister, Hattula.
 Nordensvan, fru, "
 Norstedt, C., förvaltare, Iittala.
 Novoschiloff, N., handlande, T:hus.
 Novoschiloff, A. L., fru, "
 Novoschiloff, A., fröken, "
 Nukari, talonomistaja, Hattula.
 Nybergh, E., förvaltare, Urjala.
 Ojanen, H., Sääksmäki.
 Oxman, H., Tampere.

- Palander, E. V., lehtori, H:linna.
 Palander, O., rouva, „
 Palmroth, O., löjtnant, Thus.
 Palmroth, K., godsegare, Iittala.
 Palmroth, fru, „
 Pajula, J. S., tohtori, H:linna.
 Pajula, K., rouva, „
 Pohjola, I., Vesilahti.
 Pätälä, J. A., tilanomistaja, Hauho.
 Reunanen, K., k. k. opettaja, H:linna.
 Renvall, J. T., registrator, Thus.
 Renvall, F., fru, „
 Roos, J., Hattula.
 Ruotsi, Th., vankilan kirjuri, H:linna.
 Sainio, T., tilanomistaja, Somero.
 Saarinen, K. V., k.-k. opettaja, Vanaja.
 Salo, K., H:linna.
 Sandell, Parola.
 Sandell, rouva, Parola.
 Sahlberg, apotekare, Riihimäki.
 Sainio Olga, Orihvesi.
 Sakaloff, kauppias, H:linna.
 Saxelin, C. O., fabrikör, Thus.
 Savonius, E. lärarinna, „
 Sargren, J. E., lehtori, H:linna.
 Sargren, O., rouva, „
 Schmausser, V., maisteri, „
 Schreck, A., opettajatar, „
 Schmausser, Fr., fabrikör, Valkiakoski.
 Schulman, A., fröken, Thus.
 Spåre, A., hofråd, „
 Spåre, A., fru, „
 Stadius, H., läneombudsman, Thus.
 Stadius, H., fru, „
 Standertskjöld, E. R., baron, Lahdentaka.
 Standertskjöld, H., fru, „
 Standertskjöld, K. E. J., baron, Kirstula.

[illegible]

Wigren, S., fru, Thus.

Wilhelmson, W. C., handlande, Thus.

Wilhelmson, A., fru,

"

Yrjölä, E., Sääksmäki.

Zätterlöf, trädgårdsmästare, Karlberg.

Делегированные

участники : присутствующие

Делегированные

участники : присутствующие

Делегированные

участники : присутствующие

Делегированные

участники : присутствующие

Делегированные

участники : присутствующие

Делегированные

участники : присутствующие

Делегированные

участники : присутствующие

Делегированные

участники : присутствующие

Делегированные

участники : присутствующие

Делегированные

участники

Делегированные

Присутствующие :

Делегированные

участники

Делегированные

участники

Делегированные

участники

Делегированные

участники

Делегированные

участники

Делегированные

участники

Делегированные

участники

H:linnassa, Osak.-yht. Hämäläisen kirjapainossa, 1900.

58 00 24

Tavastehus

Djurskyddsförening

1875—1900

Berättelse

Afgifven till 25-årsmötet den 28 April 1900

af

A. Th. Böök

Föreningens sekreterare

TAVASTEHUD,
AKTIEBOLAGET HÄMÄLÄINENS TRYCKERI,
1900.

Tavastehus
Djurskyddsförening

1875—1900

Berättelse.

Afgifven till 25-årsmötet den 28 April 1900

af

A. Th. Böök

Föreningens sekreterare

TAVASTEUS,
AKTIEBOLAGET HÄMÄLÄINENS TRYCKERI
1900.

Tavastehus djurskyddsförenings bestyrelse år 1875.

Postexpeditören Carl Gustaf Alléen, ordförande.
Pastor Gustaf Robert Böök, v. ordförande.
Länebokhållaren Anders Leonhard Peterson, kassör.
Kollegan Antti Wilhelm Lindgren, sekreterare.
Lektor Magnus Gadd.
Gymnasieadjunkten Karl Gustaf Renvall.

Suppleanter:

Fru Emelie Alléen.

Kapten Oskar Segercrantz.

År 1900.

Postförvaltaren, Fältkamreraren Carl Gustaf Alléen, ordförande.
Kollegan, Mag. Albert Theodor Böök, v. ordförande och sekreterare.
Handlanden Karl Lindevall, kassör.
Kamrer Johan August Moberg.
Handlanden Wilhelm Constantin Wilhelmson.
Länregistrator, v. Häradshöfdingen Leonh. Idestam.

Suppleanter:

Hofrådet Adolf Ferdinand Spåre.

Fabrikör Adolf Kiuttu.

Läneombudsmannen Hemming Stadius.

Revisorer år 1875.

Öfverläraren Karl Ervast.
Kollegan, Mag. Anders Emil Favén.

År 1900.

Bankdirektören Alexander Bogdanoff.
Handlanden Knut Fredrik Björkbom.

Ordförande och viceordförande:

I spetsen för föreningen, såsom dess ordförande har under nästan hela dess tillvaro, stått nuvarande ordföranden Fältkamrer C. Alléen.

Såsom viceordförande nämnas: Pastor G. R. Böök, Tullförvaltar A. Lemberg och Mag. A. Th. Böök.

Sekreterare:

Såsom sekreterare hafva fungerat: Kollegan A. W. Lindgren, Fältkamrer C. Alléen, Faktor Hj. Öhrnberg, Veterinär A. Stoor, Kontorist Axel Rydman och Magister A. Th. Böök.

Kassörer:

hafva varit: Landskamrer L. Peterson, Brännmästar Axel Tammeland, Fältkamrer C. Alléen och Handlanden Carl Lindevall.

Såsom revisorer:

omnämnas: Öfverläraren Karl Ervast, Kollegan A. E. Favén, Kapten O. Segercrantz, Läneagronom N. M. Bremer, Mag.

A. W. Lindgren, Pastor G. R. Bööck, Pastor A. Appelqvist, Handl. J. G. Grönfors, Fiskal K. Nyman, Fabrikör C. O. Saxelin, Fabrikör A. Kiuttu, Direktör A. Bogdanoff, Byggmästar J. Laxén, Handl. K. F. Björkbom.

I destyrelsen hafva bl. a.

såsom medlemmar eller suppleanter suttit: Fältkamrer C. Alléen, Pastor G. R. Bööck, Räntmästar L. Peterson, Gymnasieadjunkten K. Renvall, Mag. A. W. Lindgren, Fru Emelie Alléen, Kapten O. Segererantz, Lektor M. Gadd, Brännmästar Axel Tammeland, Öfverläraren Karl Ervast, Pastor A. Appelqvist, Landskamrer G. W. Liukkonen, Agronom N. M. Bremer, Handl. Viktor Forsblom, Faktor Hj. Öhrnberg, Kontorist A. Rydman, Körsnär S. Lindqvist, Kapellmästar A. Lindholm, Handlanden W. C. Wilhelmson, Handl. H. Heino, Handl. C. Lindevall, Kamrer A. J. Moberg, Hofrådet A. Spåre, v. Häradshöfding L. Idestam, Fabrikör A. Kiuttu, Tullförvaltar A. Lemberg, Veterinär A. Stoor, Läneombudsmannen H. Stadius och Kollegan A. Th. Bööck.

Hedersledamöter.

Till sin första hedersledamot kallade föreningen den 29 December 1898 dåvarande Guvernören, Senator *Edvard Boehm*, med kännedom om det varma intresse han hyst för djuren och sålunda för det syftemål föreningen upptagit som sin lifsuppgift. Senator Boehm har bland annat såsom Guvernör i ett särskildt cirkulär anmodat kronolänsmännen i länet, att kraftigt beifra djurplågerimål, samt att äfven i öfrigt i sin mån söka befordra djurskyddsarbetet.

Årsmedlemmars antal år 1875.

utgjorde 94 af dessa voro 86 stadsbor, 8 landsbor.

År 1899

utgjorde medlemsamtalet 253, näml. 143 stadsbor och 110 landsbor.

Antalet medlemmar under hela 25-års perioden utgör 1,917, hvaraf 1464 män och 453 qvinnor.

Ständiga medlemmar

äro: Häradshöfding A. Jansson, Hauho.

Kyrkoherden G. Junnelius, Pälkäne.

Boställsinspektören A. Lindebäck, Ellilä.

Fru Elli Lindebäck, Ellilä.

Forstmästar Thomas Cannelin, Jyväskylä.

Veterinär A. Höijer, Mustiala.

Stationsinsp. A. G. Kniper, Urjala.

Agronom D. W. af Grubbens, Mustiala.

Veterinärer:

I stor tacksamhetsskuld står föreningen till djurläkarna M. Cumlander, Abraham Stoor och framförallt föreningens nuvarande driftige och nitiske veterinär Theodor Colerus, hvilka, utan anspråk på ersättning, bistått föreningen vid de många tillfällen, då den varit i behof af deras hjälp.

Andra medhjälpare.

Bland personer hvilka vid särskilda tillfällen med råd och dåd varit föreningen till stor nytta, såsom vid marknaderna, vid föranstaltandet af soireer o. s. v. kan med erkänsla antecknas: i främsta rummet Fru Emelie Allén.

Hennes verksamhet i föreningens tjänst omnämnes redan i berättelsen för år 1877 på följande sätt: »Slutligen får föreningen härigenom uttala sin stora tacksamhet för Fru *Emelie Allén*, hvilken, så att säga utgjort själen i föreningens verksamhet och ej allenast bistått henne med goda råd, utan äfven oförfäradt gripit i der nödvändigt varit att hejda oförnuftet». Vidare må nämnas Fru C. Ullner, Possessionaten Otto Lönnholtz, Lektor J. E. Sargren, Boställinsp. A. Lindebäck, Handlanden G. A. Lindgren, Fruarna L. Sundel, S. Wigren, M. Gratschoff, M. Lemberg, A. A. Wilhelmson, O. Palander, Fröknarna H. Eklöf, H. Nyström, M. Fredriksson, Anni Löfgren m. fl.

Stadgar.

Föreningens stadgar fastställdes af Kejs. Senaten den 28:de April 1875. Emedan under åren 1886—1890 en stagnation i föreningens verksamhet inträffade, samt man, då föreningen år 1891 återupplifvades, var osäker om de gamla stadgarne fortsättningsvis voro gällande, ansöktes ånyo fastställelse å dessa. Den 8 September 1891 blefvo de ånyo fastställda. Sedermera vidtogos vissa förändringar i stadgarne och blefvo de, nu för tredje gången, stadfästa af Guvernören, genom resolution af den 4 Maj 1894.

Räkenskaper.

Föreningens kassakonto för år 1899 utvisar att inkomsterna stiga till 2,137 m. 18 p. samt utgifterna till 1708 m. 52 p.; behållningen till innevarande år utgör således 428 m. 66 p.

År 1875 utgjorde inkomsterna 202 m. 50 p. samt utgifterna 183 m. 58 p. hvadan kassabehållningen under föreningens första verksamhetsår utgjorde 18 m. 92 p.

Bruttoinkomsten för hela tiden utgör 9045: 93 mark.

Anslag af staden.

Af utskäkningsbolagets vinstmedel har föreningen af staden uppburit:

år 1892 — 200 mark.

„ 1894 — 200 „

„ 1896 — 200 „

„ 1898 — 300 „

„ 1899 — 300 „

Summa 1,200 mark.

Utmärkelse.

År 1896 tilldelade Helsingfors djurskyddsförening sin medalj åt föreningens ordförande, Fältkamrer C. Alléen.

Hästmarknaderna.

Bland de tillfällen vid hvilka föreningen sett sig tvungen att aktivt ingripa till djurens försvar, bör i främsta rummet omnämnas marknaderna. Såsom de ännu i våra tider hos oss försiggå, utgöra de en, med vederbörligt tillstånd, regelbundet återkommande vidrig djurplågeriscen i stort.

Grymheten har haft och har fortfarande å dem sin legaliserade tummelplats. Svordomar och annan brutalitet, osedlighet, tobak, alkohol och djurplågeri höra på sätt och vis obligatoriskt till den rätta marknadsstämningen. Såsom en ljusglimt i detta mörker kan dock antecknas, att aktörerna i dramat vanligen äro omedvetna om det

upprörande i akten. Så djupt har öfvertygelsen om det råa marknadslifvets berättigande vuxit in i folkmedvetandet.

Helt visst hafva marknadsdagarne varit årets tyngsta dagar för de djurvänner, i främsta rummet bestyrelsens medlemmar, hvilka då så att säga på tjenstens vägnar, varit tvungna att ingripa och sålunda vara med om eländet, hvartill fylleriet i de flesta fall varit orsaken.

Huru hästarne känna det under marknadsdagarne, vittna för väl den hjärtslitande fasa de uttrycka. De bedja om snar hjälp dessa förtviflade blickar; och enhvars pligt är att gifva dem den efter förmåga. Så har bestyrelsen uppfattat saken och handlat därefter.

Mycket har dock under det sista decenniet förbättrats äfven i detta afseende. Genom djurskyddsföreningarnes inverkan kan man hoppas att marknaderna i en snar framtid komma att öfverallt afskaffas. Början är redan gjord i ett par städer. Äfven inom det samhälle där denna förening har sin närmaste verksamhet, Tavastehus stad, torde marknaderna, måhända snart nog, komma att höra till minnen från gångna tider. Stadsfullmäktige hafva nämligen, på initiativ af stadens handelsförening, beslutit att hos senaten anhålla om årsmarknadernas afskaffande å orten.

Det största antal, under ett år af föreningen omhändertagna och efter af veterinär verkställd syn, aflifvade hästar, utgjorde 81 st. under år 1899. Detta bör dock icke fattas så, att hästarne år för år blifvit sämre, utan är det ökade antalet att sökas deri att föreningen blifvit strängare i samma förhållande som djurskyddssaken i allt vidare kretsar blifvit känd i landsorten, d. v. s. i samma förhållande som vanvården ej mera kan vara enbart be-

roende af okunnighet. Inalles har föreningen under sin verksamhet tillvaratagit och låtit aflifva 474 st. hästar, för hvilka tillsammans erlagts 284 mark i utlösen för 46 hästar. Att denna summa i förhållande till hästarnes antal är så obetydlig förklaras därigenom, att vid hästsynerna efter marknaderna, af fruktan för böter, i regeln endast ett fåtal hästegare gifva sig tillkänna. De egare som infunnit sig hafva haft att välja, emellan ett frivilligt öfverlemnande af sina orkeslösa hästar att aflifvas, eller och att blifva stämda för uppenbart djurplågeri. Endast åt de hästegare, hvilka själfmant hemtat sina hästar åt föreningen, hafva i regeln mindre ersättningar utgifvits.

Genom försäljning af de sålunda aflifvade hästarnes hudar har föreningen haft en bruttoinkomst af 3,614 mark. samt genom kropparnes försäljning 968: 65 mark, från hvilka belopp dock en väsentlig del gått till aflönande af marknadspolis, anskaffande af stall och fourage, till kostnader för hästkropparnes flåning m. m.

Under hela sin tillvaro har föreningen sökt att i möjligaste mån förhindra djurens plågande under marknaderna.

Redan år 1875 anhöll föreningen sålunda hos Stadsfullmäktige i en skrifvelse af den ²⁸/₁₂ 75 att å hästmarknadsplatsen måtte anbringas »stängsel eller stolpar, vid hvilka hästarne kunde fastbindas i afseende å handel med desamma», samt hos Magistraten och Guvernören att hästhandlarene vid vite måtte tillhållas att idka hästhandel endast vid dessa barrierer. Föreningen hade och glädjen att å denna sin första anhållan röna ett välvilligt tillmötesgående från vederbörandes sida. År 1876 uppfördes nämligen å hästtorget genom Stadsfullmäktiges medverkan flyttbara barrierer och samma år lät dåvarande Guvernören Edv. v. Ammondt i samtliga kommuner kungöra polisordningens stadga om vite för hästhandel och byte

under marknad på andra än därtill anvisade platser. Dessa stängsel användes sedermera till 1886, då för någon tid genom dödsfall och bortflyttning en stagnation i föreningens verksamhet inträffade.

Efter denna tid har frågan om anskaffande af nya barrierer, i förening med frågan om hästhandels ordnande i allmänhet, flercaldiga gånger upptagits, men af särskilda skäl förfallit. De ofvannämnda först anlagda barriererna hade nämligen befunnits opraktiska och icke motsvarande sitt ändamål.

Till samtliga marknader har föreningen anställt egna poliser, till hvilkas aflönande föreningen haft stora utgifter — tillsammans 936: 20 mark. Dessa »agenter» erhöles, utom dagspenning, till en början 1 mk. för angivelse om djurplågeri. Detta belopp höjdes sedermera enda till 10 mark, hvilken summa föreningen för närvarande utbetalar i *belöning* åt enhvar för angivelse, som föranleder den skyldiges fällande för djurplågeri. Föreningens marknads-poliser hafva under de sednaste åren erhållit 3 å 4 mark om dagen i arvode.

Bland dessa hafva Johansson, Willenius och Mattson den längsta tiden stått i föreningens tjänst.

Äfven till marknader å andra orter inom länet har föreningen till en del utsträckt sin verksamhet, såsom till kreatursmarknaderna i Längelmäki, från hvilken ort till föreningen anmälts om djurplågerier af särskilda slag, begångna vid kreaturens lastande i prämar m. fl. tillfällen.

Under marknaderna hafva dessutom bibelspråk utdelats bland allmänheten eller uppspikats på lämpliga ställen.

Ansvar för djurplågeri.

Tyvärr framgår icke exakt ur föreningens protokoll huru många personer genom dess föranstaltande blifvit

åtalade och fällda för djurplågeri. Sålunda omnämnas att både år 1876 och 1893 »flere personer» blifvit fällda utan att antalet eller namnen anges. I protokollet anges dock i det närmaste 40 personer såsom anklagade för djurplågeri.

Om ock af dessa en mindre del blifvit frikänd, eller åtalet mot dem nedlagts, understiger de *fälldas antal* i alla fall icke 30.

Förutom dessa hafva flere personer blifvit besökta af föreningens veterinär eller dess funktionärer, men sluppit fria efter en allvarlig förmaning.

Någon särskild åklagare har föreningen icke haft, utan hafva såsom sådana fungerat dels ordföranden, dels någon af styrelsens öfriga medlemmar dels — och i vanligaste fall — vederb. kronolänsman. Högsta bötesbeloppet har varit 200 mark.

Bland personer som erhållit den af föreningen utfästa belöningen för angivelse som föranlett den skyldiges fällande för djurplågeri, nämnas några af stadens poliser samt andra personer.

Djurskyddsskrifter.

Väl inseende det omöjliga att enbart genom lag och yttre föreskrifter söka utrota ett ondt, som har så djupa rötter, har föreningen såsom sitt hufvudändamål uppställt en sträfvan att förbättra folkets moraliska ståndpunkt i djurskyddssaken. Föreningen har sålunda riktat udden af sin verksamhet mot det innersta målet — människohjärtat. Med dess förädling har alltid följt en naturlig medkänsla för dem som äro försvarslösa och olyckliga.

På denna väg har den säkrast hoppats få urgamla seder och inrotade vanor utrotade. Framtiden skall utvisa

hvad föreningen under sin 25 åriga verksamhet i detta afseende verkat.

Den har gjort sitt bästa och hoppas det bästa.

Tankar och ord uttalade af män, sådana som Topelius och andra, hafva under alla tider haft en djuptgående inverkan på det uppväxande släktets karaktär. Under sådana förhållanden har föreningen sökt utsprida det bästa hvad i djurskydds-saken på något af de två inhemska språken, skrifvits hos oss, eller till en del äfven i Sverige.

Då barnasinnets visat sig mest mottagligt för intryck, såväl goda som onda, har föreningen i främsta rummet fördelat skrifter bland dem. Tusendetal „*Sylvia*“ och andra skrifter, skrifna i djurvänligt syfte hafva sålunda sändts till folkskolorna inom länet och i staden. Att de emottagits med välvilja, uttrycka de många tacksägelseskrifter föreningen fått emottaga af barnens lärare. Folkskolelärarene hafva sålunda blifvit föreningens goda vänner i landsorten.

För öfrigt har föreningen vinnlagt sig om, att sända sina skrifter till sådana ställen, där den möjligast största nytta af dem varit att förvänta; såsom till läse- och socknestugorna, åt poliskonstaplarne på landet, till landtbrukskolorna, industriella inrättningar, gästgifverierna o. s. v.

Föreningens ordförande har, under sina vidsträckta resor, såsom inspektör för postantalerna i länet, under årens lopp varit i tillfälle att i vida kretsar i skog och bygd, göra djurskydds-saken känd och utdela skrifter. Såsom lärare vid stadens läroverk har jag haft förmånen att genom mina elever och medlärare sprida djurskyddslitteratur i hemmen, och då mången liten ägg- och bärförsäljerska eller småttigarna vid grinden om sommaren återvänt till det enkla hemmet i skogsbygden, har väl »Syl-

via» eller »Pieni Eläinystävä» som följt med till ödemarken, där talat sitt värtaliga språk.

Såsom ett exempel på huru mycket endast genom postverket, skrifter utsändts må omnämnas, att till postporton under föreningens verksamhetstid åtgått i det närmaste 500 *mark* hufvudsakligen i 5 och 10 pennis poster.

Redan år 1875 å ett den 20/9 hållet möte beslöt bestyrelsen att prenumerera på en engelsk tidskrift »British Workman», hvilken således blef den första i den långa rad publikationer, som föreningen sedermera utdelat.

Den 26/11 samma år öfverlemnades åt föreningens dåvarande mångårige och nitiske sekreterare Kollegan A. W. Lindgren att ur nämnda tidskrift utvälja stycken att »bearbetas och tryckas». På samma möte anmodades pastor G. R. Böök, en af föreningens stiftare, att utvälja för saken lämpliga *bibelspråk*, för att till tryck befordras.

Dessa blefvo således föreningens första i tryck utgifna publikation, då tillgångarne icke tilläto utgifningen af uppsatserna ur »British Workman». Bibelspråken utdelades genom folkskolebarn under marknaderna samt uppspikades på lämpliga ställen i staden under en lång följd af år.

År 1877 och följande år utdelades i länet föreningens andra publikation ströskriften »Varoitus». Samma år hade från Helsingfors djurskyddsförening anländt en skrifvelse, däri föreningen tillfrågas huruvida den ville förbinda sig att i sin mån bidraga till utgifvandet af en föreslagen, för landets djurskyddsföreningar gemensam, tidskrift. På denna skrifvelse beslöt dock bestyrelsen afgifva det svar, att, ehuru planen till tidskriften var »till alla delar god och berömvärd», föreningen i brist på medel, icke kunde på annat sätt bidraga till tidskriftens utgifning än genom att prenumerera på ett visst antal exemplar. Detta företag

förföll sedermera i Helsingfors, enligt uppgift i sagda förenings 25 års berättelse »på grund af den ringa uppmunt-
ran företaget rönt från landsorten».

År 1878 requirerades 1 årg. »Djurvännen» utgifven i Sverige.

År 1880 lät föreningen på sin bekostnad öfversätta och trycka pris-skriften: »Om umgänge med små foglar» som bland annat sändes till länets presterskap, att vid läsförhören gratis utdelas.

År 1891 prenumererades på svenska tidskriften »Djur-skyddet».

År 1892 requirerades för föreningens räkning »Djur-skyddet» med »De värnlösas vän» samt »Djurvännernas tidning» från Stockholm, äfvensom »Ord till de små» och ett antal »Rättvisa åt djuren», hvilka utdelades i skolorna.

År 1893 trycktes i finsk öfversättning, för utdelning, ett upprop till allmänheten (Kehotus yleisölle) i 2,500 ex. Uppropet innehöll råd: *a)* om djurens behandling, *b)* om djurtransport, *c)* om jagt, fångst och fiske, *d)* i slagtfrågan och *e)* om uppförning af ladugårdsbyggnader m. m.

År 1894 utgafs samma upprop i 1,000 exx. samt utdelades i samtliga kommuner 50 exx. »Om bostäder för husdjuren».

Då detta år Finlands första djurskyddstidskrift „*Rättvisa mot alla*“ („*Oikeutta kaikille*“) af C. Ullner och U. Stadius, utkom, prenumererade föreningen å 20 exx. »*Oikeutta kaikille*» samt 1 exx. »*Rättvisa mot alla*». Sedan detta år har föreningen årligen prenumererat å dessa, samt sedan de upphört att utkomma på deras efterträdare »Finlands djurskydd» och »*Eläinsuojelus*» utgifna af Eva Ljungberg och Constance Ullner, till följande antal:

Oikeutta kaikille	80	årg.
Rättvisa mot alla	25	„
Finlands djurskydd	80	„
Eläinsuojelus	260	„

Dessutom har utdelats:

»Sylvia» och dess Majnummer tills.	1,289	exx.
»Pieni Eläinystävä» och »Den lilla Djurvännen» tillsammans	2,000	„
»Skydd åt de värnlösa» af W. Lindman	21	„
»Mietelmiä Eläinsuojeluksessa» af Z. Topelius, utg. af Uno Stadius	20	„
»Djurskydd och Nationalekonomi» af G. v. Schoultz	300	„
»Neuvoja Eläinsuojelus opissa kotia ja koulua varten» af Axel Blomqvist (gåfva af Helsing- fors djuskyddsför.)	80	„
»Piirteitä ja kertomuksia Eläinten elämästä» af Josefine Warenius	100	„
samt allas förtjusning, Miss A. Sewell's utmärkta bok »Vackra Svarten» (Pulska Musta)	60	„
m. fl.		

Bland smärre cirkulär och skrifter som på föreningens bekostnad dels tryckts och utdelats må nämnas:

Djurskyddsföreningens i Linköping cirkulär angående »uppenbart och sålunda enligt lag straffbart djurplågeri» i finsk öfversättning;

»Säälikää eläimiä» föredrag af C. Ullner;

»Ystävällisiä neuvoja hevosmiehille» och »Oikeutta ja armeliaisuutta eläimille» af fröken A. Sjöblom;

»Järjestyssäännöt tallia ja navettaa varten» (»Ord-
ningsregler för stall och fähus») af »Förlagsaktiebolaget
Finlands djurskydd och djurvård»;

Lyhykäisiä neuvoja Hevosen hoidossa, »Poistettava epäkohta», »Kotieläimemme», »Miten eläinten kurkkuun tarttuneet esineet poistetaan», »Laidunmaat», »Lioitettu vai kuiva väkirehu», »Lehmän ijästä ja hampaista», »Markkina muistelmia» m. m. af T. Forstén.

Flere tusende exx. »Huomatkaa hevosmiehet» skänkta af fru Thyra Jurvelius.

»Oikeutta kaikille!» »Hyviä neuvoja ja sääntöjä seinälle ripustettavaksi;»

»Glöm ej små foglarnes bittra nöd!»

»Kortfattade regler angående Behandling af djur,» af Svenska allmänna qvinnoföreningen;»

»Minnesregler för djurägare och djurskötare;»

»Uppmaningar» till allmänheten att angifva djurplågare, att icke till marknaderna hemta öfveråriga, kraftlösa, sönderkörda eller felaktiga hästar, utan låta aflifva dem, att icke till arbete antaga så beskaffade hästar, att icke väga lefvande fisk med betsman, o. s. v.

Slutligen hafva följande arbeten blifvit dels inköpta, dels till föreningen förärade:

»Kolme Lastua Lapsille» af Juhani Aho;

»Kaksi esitelmää» af Z. Topelius och C. Ullner;

»Huojentakaa Luomakunnan Kärsimyksiä» och »Lindrom Skapelsens Suckan» af Zachris Schalin;

»Jaloa kylvöä» och »Vi och de värnlösa» af Z. Topelius;

»Vackra Svarten» (»Pulska Musta») af Henning Wendell;

»Något om Djurskyddsföreningarnas verksamhet» af Lars Hökerberg;

»Hästens vård och behandling» af John Wennerholm;

»Hvad vi böra tänka om djuren, och huru böra vi förhålla oss mot dem», hörande till Svenska Allmänna Djurskyddsföreningens belönade skrifter.

»Några orsaker manande till fortsatt kamp för djurens skydd» föredrag af Axel Blomqvist;

»Om nötkreaturens skötsel och vård» af Göteborgs djurskyddsförening;

»En saga» af Axel Ramm (Göteborg);

»Små-skrifter för djuregare (Kort handledning i våra husdjurs skötsel och vård, slagtning m. m.) af F. A. Wingborg;

»Människans öfvergrepp inom Småfågelvärlden» af Sv. allm. Kvinnoföreningen;

»Inledningsord» vid stiftandet af Mörsil Djurskyddsförening, af Josephine Warenius;

»Hvarför är det vår pligt att behandla djuren med godhet?» af A. Boyesen (Stockholm);

»Rättvisa mot djuren» af V. Lindman och C. Ullner;

»Råd och anvisning angående Hästens Ändamålsenliga vård» af John Wennerholm;

»Kärlek till djuren» af fru Eliza Brightwen;

»Eläinsuojeluksesta» af L. Fabritius;

»Om bostäder för Husdjur» K. Finska Hushållnings-sällskapets folkskrifter (Prisbelönad täflingsskrift);

»Vetenskapliga Experiment på Menniskor» af Elna Tenow;

»Det vetenskapliga djurplågeriet»;

»Der Tierschutz» af Dr. Viktor Wiedmann;

»Oikeutta Kaikille», »Antti ukon neuvoja» af Emmy Ljungberg;

»Inledningsord» och »Diskussion» vid sammankomster i djurskyddssaken, hos H. K. H. Prinsessan Eugenie.

Arsberättelser från följande föreningar:

Svenska allmänna Djurskyddsföreningen, Nordiska Djurskyddsföreningen, Gottlands Djurskyddsförening, Svenska allmänna kvinnoföreningen till djurens skydd, Kölner Thierschutz-Werein.

Sammanlagda prenumerationspriset för af föreningen requirerade tidskrifter utgör i det närmaste 1876: 11 mark.

Täflingsskrifter.

Den 21 Mars 1878 beslöt föreningen utlysa en pristäflan, om ett hundra marks pris, för en kortfattad skrift rörande djurskyddssaken.

Om de till denna täflan inlemnade skrifterna, »Umgänge med småfåglarne», »Eläinjuttuja», »Jakobs äfventyr» och »Kreaturens suckan», gaf en af föreningen därtill utsedd komité, bestående af Doktorerna Joh. Gabr. Geitlin och E. Bonsdorff samt Öfverlärar Karl Ervast, följande uttalande: — *ingen annan* af de inlemnade prisskrifterna förtjenar något afseende, än den om »Umgänge med småfåglarne», hvilken afhandling såsom författad på ett vackert språk och äfven för öfrigt sammanhängande med föreningens syfte, synes väl förtjent af det pris, som af Djurskyddsföreningen blifvit utfäst».

Priset tilldelades ock författaren af »Umgänge med småfåglarne» Folkskoleläraren A. Weman i Kimito.

Föredrag

hafva på föreningens föranstaltande hållits, dels i Tavastehus stad, dels i länet af fru C. Ullner, öfverlärar Karl Ervast, fröken Amanda Sjöblom och kapten T. Forstén. I förening med föredragen hafva samqväm hållits för stadens hyrkuskar och för allmänheten, barnfester i parken m. m.

Föräringar

till föreningen, hufvudsakligen skrifter rörande djurskyddsarbetet, hafva gjorts bland andra af fru Constance Ullner, v. landskamrer F. W. Schrey, Helsingfors Djurskyddsförening, fru Thyra Jurvelius, friherre Ludv. v. Platen i Sverige, stadsrådinnan J. Stadius, läneombudsmannen H. Stadius, doktor F. A. Wingborg och Lars Hökerberg i Sverige, Wasa Djurskyddsförening, fru G. Hamfeldt, Allmänna djurskyddsföreningen i Sverige, samt hofrådet A. Spåre.

Almänna djurskyddsmötet i Helsingfors 1899.

Till diskussion föreslog föreningen följande frågor:

- 1) Jagtsporten och djurskyddssaken (föresl. ref. mag. A. Th. Böök).
- 2) Hvad bör vidtagas för att från § 23 i nya Jagtlagen få afskaffad tillåtelsen att fånga hare med snara? (föresl. ref. mag. A. Th. Böök).
- 3) Bör fångst med lefvande åtel, såsom fiske med lefvande bete eller mask äfvensom rofdjursfångst med lefvande fågel såsom lockmedel, anses för djurplågeri?
- 4) Bör hästvandring å stockflottor och andra så beskaffade inrättningar anses för djurplågeri?
- 5) Om anläggning af häckningsparker för nyttiga fåglar, (föresl. ref. mag. A. Th. Böök).
- 6) Hvad bör göras för att få uthusen såsom stall, fähus och svinstior förbättrade å landsorten, (föresl. ref. fältkamrer C. Alléen).
- 7) Stadens traftäflingar och djurskyddet.
- 8) Huru bör kännedom i djurskyddslära lämpligast bibringas folket?

9) Borde icke landbruks- och hästväs-föreningar sitt program upptaga djurskyddsidén? (föresl. ref. mag. Tyko Hagman).

Bland dessa blefvo frågorna 1, 6 och 9 jämte de föreslagna referenterna antagna af komitén för kongressen.

Föreningens representantar vid mötet voro Herrar C. Alléen, Tyko Hagman och A. Th. Böök.

Småfågelskyddet.

Frånsedt att tusendetal skrifter berörande fågelskyddet, genom föreningens föranstaltande utdelats, har föreningen äfven på annat sätt sökt verka för denna del af dess verksamhet, såsom genom uppmaningar i tidningarne att utlägga fågelbräden, att upphänga fågelholkar, genom föranstaltande af barnafester med föredrag m. m.

Föreningen har ock i stadens parker och anläggningar uppställt ett stort antal holkar.

Särskilda åtgärder i Tavastehus stad.

Redan år 1892 gjordes fängelsedirektörerna uppmärksamma på oskicket att mer än tillbörligt många personer tillåtas åka med en häst vid fångtransport från stationen till slottet. Dåvarande fängelsedirektören K. F. Demander lofvade afhjälpa detta missförhållande. Sistlidne år 1899 gjordes samma anmärkning hos fängelsedirektören K. U. Chydenius, genom hvars föranstaltande numera tvenne hästar användas för vagnen vid fångtransport.

År 1893 genomdrefs att hyrkuskarne i tur och ordning »utan kappkörning» vid påkallande ega köra fram.

Samma år fick föreningen genom Magistraten stadens olämpliga, »grymma» politiekarl afsatt, åstadkoms förbud att hålla svin i latriner, samt att stora bron san-

das under svår halka. Från och med år 1895 har föreningen förhyrt en simbrygga invid bron, att afgiftsfritt begagnas af formän, hyrkuskar och landsbor, för hästarnes simmande.

Från år 1896 har på föreningens föranstaltande veterinar varit närvarande vid synerna af stadens hyrkuskar.

Sedan 1897 har föreningen bidragit till underhållet af vägarne till stadens sandtägt och stenbrott.

Den 13/4 99 beslöt bestyrelsen att till magistraten ingå med en anhållan att birsarne måtte beläggas med tuktrad sten.

Om våren har under menförestid en karl med häst engagerats för att förhjälpas tunga lass öfver stora bron.

Djurskydd och Nationalekonomi.

Frågan om hästköttets användning såsom födoämne, omnämnes som diskussionsämne första gången år 1894.

Vid årsmötet den 31 Mars detta år, framhöll nämligen fabrikören C. O. Saxelin, huruvida icke djurplågeriet i någon mån kunde motarbetas genom att man allmänna började begagna hästkött som födoämne. Föredragaren ansåg att föreningen borde söka motarbeta fördomen för hästkött. Då hästköttets betydelse såsom näringsmedel engång vore erkänd, följde deraf otvifvelaktigt en större omvårdnad om hästarne.

Vidare omnämnes redan i år 1893 års berättelse att försök blifvit gjorda i syfte att intressera personer att äta hästkött för att sålunda »måhända göra hästplågeren uppmärksam på, att hästen kan tjena till föda åt honom och hans familj, och borde därför hållas bättre på gamla dagar,» samt att tryckta cirkulär innehållande uppmaningar till allmänheten att använda hästkött såsom föda utdelats.

För att vänja allmänheten vid hästkött, har dessutom under våren en del kött rökts och palfvats för att gratis utdelas.

Slagtfrågan.

I denna kardinalfråga har föreningen, i anseende till sina begränsade tillgångar, i hufvudsak icke kunnat verka på annat sätt än genom öfvervakande af slagthuset, genom föredrag och skrifter samt godt föredöme. Äfven slagtt enligt den judiska slagtmotoden, har å föreningens vägnar öfvervarits samt dess grymhet och förkastlighet därvid konstaterats.

Redan i protokollet af den 15/76 omnämnes att föreningen, »då beklagligt djurplågeri af okunnighet vid slagthuset begås» beslutit anskaffa en »utan plågor, hastigt dödande, slagtdapparat», som varit beskrifven i »Illustrerad Landtbrukstidskrift». Samtidigt beslöts att apparaten skulle mot billig afgift utlånas, samt att man genom polisåtgärder skulle försöka tvinga slagtdarna att använda det nya slagstättet.

6/9 92 beslöts uppköpa en skjutmask. År 1896 anskaffades på försök tvenne slagmasker från Sverige.

Sedan år 1892 har skjutmask enbart blifvit använd att aflifva de af föreningen omhändertagna hästarne. I det närmaste 400 hästar hafva synbarligen *smärtfritt* aflifvats med denna apparat, hvars öfverlägsenhet sålunda på ett glansfullt sätt blifvit bevisad. I de alla flesta fall har döden följt ögonblickligen. Skjutmasken har dessutom befunnits medföra fördelen, att förrättningen aldrig misslyckas, då deremot slagmasken erfordrar en viss vana hos förrättningsmannen.

En illustrerad af föreningen utgifven beskrifning öfver slagmasken har utdelats.

Föreningen anskaffar och utlånar slagmasker på anhållan. Härtill må ännu tilläggas att på föreningens anhållan Guvernör Th. Costiander till samtliga kronolänsman aflät ett cirkulär, hvori kronolänsmännen anmodas att i sin mån söka motarbeta djurplågeri vid slag.

Landsorten.

Frågan om en närmare sammanslutning emellan Tavastehus stad och landsorten har flere gånger diskuterats.

Å ett möte hållet den 6 Okt. 1892 föreslog musikdirektör Albin Lindholm, att filialer borde inrättas i landsorten, påpekande huru nödvändig en sådan samverkan vore för föreningen. Frågan bordlades — och blef liggande. Den 28 Mars 1896 upptogs frågan återigen på Direktör Lindholms förslag och beslöts efter en längre diskussion för och mot, att bestyrelsen egde vidtaga de åtgärder, för åstadskommande af intensivare samverkan med landsorten, den fann för nödigt.

Den 13 April samma år beslöts, på bestyrelsens förslag, att tillsvidare endast anskaffa tryckta föredrag och sända dessa till samtliga folkskolelärare och lärarinnor i länet, att af dem sjäfvä eller andra personer vid lämpliga tillfällen uppläsas.

Föredragen erhöles af fru C. Ullner, till hvilken föreningen står i stor tacksamhets förbindelse för visad vänlighet och hjälpsamhet, vid detta, som vid många andra tillfällen.

För sista gången upptogs frågan om inrättande af filialer år 1897, då såväl i Hauho som Tammela socknar under bildning varande djurskyddsföreningar anhöllo, att

såsom filialer få ansluta sig till Tavastehus djurskyddsförening. Man stannade vid det beslut, att detta icke kunde gå för sig, dels emedan i fören. stadgar intet fanns omnämndt om filialer, dels emedan de gemensama räknenskapernas förande, i händelse filialer inrättades, skulle medföra många svårigheter.

Dock beslöt man att i möjligaste mån, med råd och dåd, understöda de nya föreningarne, till hvilka sändes exx. af föreningens stadgar, publikationer m. m.

Dessa föreningar existera numera såsom själfständiga och har åtminstone Tammela förening under en sin sak mycket hängifven, ordförande, agenten Alex. Lindqvist, visat sig mycket lifaktig.

Till Kotka djurskyddsförening har på begäran sändts föreningens djurskyddsskrifter.

Märken.

De personer (bestyrelsemedlemmar, veterinärer och poliser) hvilka ega att å marknaderna handla i föreningens namn, bära särskilda synliga märken bestående af ett förgylt hästhufvud, omgifvet af en hästsko i silver med initialerna H. E. (Hämeenlinnan Eläinsuojelusseura) och T. D. (Tavastehus Djurskyddsförening).

Taflor

ha dels på föreningens, dels på fru Thyra Jurvelii för anstaltande, till ett antal af flere tusenden, uppspikats öfveralt i länet så väl ute som inne, i publika hus som i

hemmen, med följande af föreningens sekreterare uppsatta innehåll:

Säälkää eläimiä. Suojelkaa turvattomia. Muistakaa että ne ovat Jumalan luomia. Tuntevat tuskaa.

Ymmärtävät hyvää kohtelua. Eläinten rääkkäys on suurimman raakuuden merkki.

Summarisk uppgift öfver Tavastehus Djurskyddsförenings inkomster och ut- gifter för åren 1875—1900.

Inkomster:

Medlemsavgifter	3,015: 50
Frivilliga bidrag	120: 09
Stadsbidrag	1,200: —
Hästhudar	3,614: —
Hästkroppar	968: 65
Diverse inkomster	127: 69
Summa	9,045: 93

Utgifter:

Tidningar, tidskrifter, literatur	1,876: 11
Föredrag	360: 90
Premier för angifvande af djurplågeri	200: —
För inlösta hästar	284: —
För underhåll af inlösta hästar	426: 40
Hyra för stall för borttagna hästar	275: 85
För aflifvande af borttagna hästar	990: 10
Åt föreningens poliser under marknader	936: 20
Hyra för simbrygga för ortens hästar	90: —
Underhåll af vägar till sandgropar	69: 50
Försling af tunga lass öfver stadens bro	38: —
Fågelhållkar i stadens parker	20: —
Resor i djurskyddsangelägenheter	294: 65
Postporto, telegram, telefon samtal	537: 01
Stadfästelse af stadgar m. m.	85: 58
Böcker blanketter, m. m. för bokföringen	187: 65
Vaktmästare för uppbörd	172: 50
Renskrifningar, öfversättningar m. m.	34: 35
Djurskyddsmärken	18: —
Annonser i tidningar	272: 48
Tryckningskostnader	351: 02
Barrierer m. m.	461: 50
Slaktmasker, bly, krut m. m.	280: 30
Uppräkning af svin, besigtning af deras bostäder	11: 50
Diverse utgifter	233: 88
Afförda till följd af kassörens dödsfall	109: 79
Behållning till 1 Januari 1900	428: 66
Summa	9,045: 93